

Natuurbescherming een ramp voor vogels?

Arnoud van den Berg

Pas na publicatie kreeg ik Henk Wijkhuisens reactie onder ogen op mijn brief waarin ik mij verweerde tegen zijn ongegronde beschuldigingen in het interview in Fitis 32(1): 36-39, 1996. Wijkhuisen stelt ruitertlijk dat niet de interviewer maar hij zelf, als geïnterviewde, verantwoordelijk was voor de onjuiste citaten over het kappen van naaldbomen in de duinen (Fitis 32(2): 84-85, 1996). Des te verrassender is dan ook dat Wijkhuisen zich niet verontschuldigt maar daarentegen voortgaat met wat ik opvat als het gooien met modder. Zo bedient hij zich van clichés (zoals de veronderstelde overeenkomst tussen vogelaars en postzegelverzamelaars) die gewoonlijk tot doel hebben andermans standpunt in een bedenkelijk daglicht te stellen. Daarom denk ik er goed aan te doen mijn mening te verduidelijken.

Wat is het kernprobleem? Eenvoudig gesteld wil Wijkhuisen net als Stichting Duinbehoud het duingebied van alle aangeplante naaldbomen zuiveren omdat het gebied natuurlijker zou moeten worden dan thans het geval is. Mijns inziens is dit een onwenselijke weg omdat daardoor een groot aantal vogel-, insecten- en plantensoorten uit de duinen verdwijnt.

Net als de meeste andere natuurgebieden in dit land zijn ook de duinen eerst door de mens gemanipuleerd en pas daarna door niet-door-de-mens-gecontroleerde processen geworden tot wat ze nu zijn. Zo zijn er eerst naaldbossen geplant, waarna zich daarin tijdens een ontwikkeling van vele decennia gespecialiseerde soorten vogels, insecten en planten hebben kunnen vestigen.

In de duinen beperkt het probleem van "onnatuurlijke vegetatie" zich niet tot naaldbomen. Indien Wijkhuisen consequent is zal hij alle door de mens ingevoerde natuur moeten verwijderen. Zo kan hij aan het uitroeien blijven: van Teunisbloem tot Liguster en van Fazant tot Konijn. En gedurende zulke uitroeiprogramma's zullen allerlei wilde soorten vogels die zich wél op eigen kracht hebben weten te vestigen, verdwijnen.

Ik betwijfel of een duingebied waar een in mijn ogen tamelijk willekeurig deel van de vegetatie is verwijderd nog zo natuurlijk is te noemen. Er ontstaan weliswaar weer zogenaamde eco-processen maar dat is de afgelopen eeuwen in de huidige duinen

ook reeds geschied. De klok wordt als het ware teruggedraaid. Bovendien: hoe ver moet men gaan? Wat te doen met abiotische "onnatuurlijke" factoren zoals voormalige aardappelveldjes en gegraven kanalen en meren? Waarom alleen de dieren en planten uitroeien die gebruik maken van naaldbomen, inclusief broedvogels als Havik, Sperwer, Zwarte Specht, Goudhaan, Kuifmees, Sijs en Kruisbek?

Het feit dat Wijkhuizen de Griel noemt als karakteristieke soort voor nieuw te ontwikkelen duinen toont dat hij ornithologische aspecten niet in de volle omvang overziet. Kort samengevat stelt Wijkhuizen dat de Griel door het toenemen van onnatuurlijke begroeiing als broedvogel is verdwenen. Hij bestrijdt mijn simpele redentatie dat duinen naarmate ze langer bestaan vanzelf bosrijker worden en dat dit proces door invloed van de mens slechts is versneld. Naar zijn mening is bos in de duinen onnatuurlijk omdat deze niet alleen deels is aangeplant maar bovendien is ontstaan door "atmosferische depositie" (veroorzaakt door luchtvervuiling). Nu wil het geval dat de Griel reeds aan het eind van de vorige eeuw in aantal achteruitging en rond 1920 door Jan P. Strijbos en andere vogelaars min of meer was opgegeven (zie ook Vogeljaar 28: 80-88, 1980). Het lijkt mij niet plausibel dat atmosferische depositie in die tijd een hoofdoorzaak van de verdwijning van de Griel was. De redenen waarom een vogelsoort verdwijnt zijn vaak onbekend en slecht onderzocht. Dat is ook bij de Griel het geval. Daarom vind ik Wijkhuisens garantie dat Grielen terugkeren wanneer de vegetatie ingrijpend wordt veranderd, misleidend en onverantwoord.

Tenslotte signaleert Wijkhuizen een groot onderscheid tussen natuur- en vogelbescherming. Mijns inziens behoren er in de praktijk tussen beide geen tegenstrijdige belangen te bestaan en wanneer dat wel het geval is moet er overleg plaatsvinden. Immers, indien natuurbescherming rampzalige gevolgen heeft voor vogels dan deugt die natuurbescherming niet.